Bir
Şarkışla
Efsanesi

Kamerhan

Emin KUZUCULAR

Akçakışla'dan üç kilometre ötede, Böhrek denilen derenin ağzında, çok eski yıllardan kalma bir mezarlık vardır. Buraya her yıl define arayıcılar gelir, birkaç mezar açar, usanır giderler. Bunlardan birini define açarken buldum. Adam kanter içinde idi. Yarı çürümüş kemikleri, et ve kandan oluşup siyahlaşan bitek topraklardan ayrılmış bu toprakları eli ile aktararak, altın veya diğer kıymetli birşeyler arıyordu. Bu efsaneyi onun ağzından dinledim. O da Akçakışlada'ki ihtiyarlardan dinlemiş. Duyduğum gibi, aynen aktarıyorum.

Ruvayet ediyorlardı ki, şu gocaman gayaların altında büyük bir şeher vardı. Şeherin adı Alameri idi. Şehirde Emirhan denilen bir adam otururdu. Emirhan çok zengindi. Sürü sürü atları, avratları, altınları vardı. Yanıya tasavur edemiyacanız gader zengindi. Külüçe külüçe altınları tay derisine gor sahlardı. Malınan, davarınan, hergelesinin hesabını, kitabını gendi bilen bilmiyordu. Adağ üstünde yaylaları ve buralarda gışlaları vardı. Şeher şu gördünüz düzlükdeydi. Sarayı ovanın üstünde gurulmuşdu, gurulmasına emme, gendi garısı ve gızıynan şu sarı gayaların içine yaptırdığı mağrada oturuyordu. Ahşamaca sarayda oturur, alenir, ahşamları marasına çıhar yatardı. Maranın edirafını ohcular gollar, sızılar sinek geçirmezler, üsdünden guş uçurtmazlardı. Gorhusunun neden olduğunu bilmiye bilmiyom emme, adam tedbirliydi.

Emirhan'ın bir de gızı vardı ki dünya gozeli onun eline su dökemezdi. Efendime söyleyim, yanahları yaban almasından daha al, gerdanı tereya gibi bimbiyaz, gözleri aynadan parlah, yanıya ahu gozlü diyollar ya, c bunun gozünün yanında sönük galır. Boyu dört arşınmış emme, yörürken sevlü gavah gibi ırgalanırmış. Efendime söyleyim, bir saçları varımış gızın bir gısmı omuzuna tümen tümen yığılırmş, bir gısmı da yerlere sürünürmüş. Bu gıza Çapanoğlu (Yozgat) baliğinden, Gayseri Urumundan, Bolu Bağinden dünürler gelirmiş gelmesine emme, gız heç birine «he» demez imiş. Gelenler sarayda gonahlanır, cariyelerle alendirilir, mestanelik (Meyhane — mest olunan yer) lerde mest edilir, gerisin geriye yollanırlarmış.

Çünkim gören bir daha bahamaz, daş olup, donup galırmış. Buraların cahalları gızdan o gadar gorharlarımış ki, o dışarı çıhınca onlar içeri gaçarlarmış. Neden mi? diyecaan. Gız onlara şeyle bir bahdımı galem garasından daha gara gaşlarını şeyle bir eğdi miydi, yorgan iğnesinden daha uzun kirpiklerini, zabah guneşinin şelvelerini bir yalıplattı mıydı, insanların yuregine şeyle bir sapladı mıydı, zavallılar bir daha iflah olmazlarmış. Aşk denilen o acılı datlılı mayahoş sevda gonullerine bir düşdü müdü, alimallah daha onmazlarmış. Yanıya sizin anıyacagınız gızın gozelliğine heç kimse dayanamazmış.. Buna bir çohları inanır, birçohları da inanmazmış emme, kimse de gıza bahmıya cesaret edemezimiş. Gızın ünü uzamış getmiş Acem'e, Urum'a, Yemen'e gadar Urum tekfurunun oğlu «Ben geder baharım» demiş, çıhmış yola. Gelmiş şoraya gadar Gamerhan güneşlermiş meranın onünde. Gız bir bahmış gelenler var. Oğlan bir bahmış Gamerhan orada. Bir daha bahmış bahmasına emme, hemen orada guruyup galmış, daş kesilmiş. İşte gordünüz gayaya Adamgava deller. Bu gaya işde tekurun oğluymuş Bahın adama benzemiyo mu? Kerimoğlu diyollar ya buraya, o ad sonadan gonmuş. Belki de oğlanın adı Kerim'di.

Gız gunden gune serpilip sülün, erişip alma, açılıp gonca, söyleşip bülbül olmuş. Emme ne var ki, bu gız ata binmede, oh at-

mada, gılıç gullanmada da çoh usdaymış. Her gara şalvarlı babayiğit onunla başa çıhamazmış.

Gamerhan bir bulutlu gece ürüyasında iki piri fâni ile garşılaşmış. Ag sahallılar gıza demişler ki : «Al, şu şerbeti iç.» Gız içmiş şerbeti. Meger şerbet değil aşk suyu imiş. Sonam gızın gozünden bir perde galdırmışlar, bir deliganlı göstermişler, biz helalladık, sen de onu bulasın» demişler. Çekilip gitmişler. O günden sona gızın yüregine bir sızı düşmüş. Gızı yahmış gavurmuş. O el yagından (Krem) daha duru biyaz teni sararıp solmağa, hahuca (kehribar) a dönmüye başlamış. Anası gızın halına dayanamayıp ağlar olmuş. Emirhan gara yasa pusa bulanmış. Gız derdini demiş demesine ya oğlan nerde? İn mi? Cin mi? Hind'de mi, Çin'de, Maçin'de mi? Kimbilir nerde?

Emirhan'ın Başgışla deyi bir yurdu daha varmış. Orada da keleş bir oglan yetişir olmuş. Adını pâk bilen yoh emme, mahlasına Başçıa (Başçı Ağa) derlermiş. Bu oğlanın eli ayağı silahlıymış. Bir vurdugu daha iflah olmazmış. Vurup yıhdığının sırtına, ya da döşüne basar, gafasını goparır atarımış. Sonam efendime söyleyim, oglan gıyah peflüganımış. Bir dutdugunu havaya şeyle bir galdırır, üç gurşun atımı yere fırlatır atarımış. Oglanın bir garip huyu daha varımış ki : Yol kesip, adam soymah. Soymasına soyar, eşgıyalıh ederimiş emme, aldıhlarını hep fahıra fuharaya dagıtırmış. Onun için de çoh severlerimiş.

Başçıa'nın ününü duymuyan azdan azımış. Bu oglanın ününü Emirhanda, Gamerhan'da bilirmiş. Emme, bize damiyen yılan bin yaşasın, derlermiş. Birgüne birgün Başçıa şo tarafdan evanesi ile geçerken omuzundan şahanı birden havalanmış. Goğün yüzüne doru ganat çırpmış. Ta.. bulutların arasında gayıp olmuş. Neden sona aşağılara süzülüp ahmış. Alameri şeherinin üsdüne doru. Başçıa ve adamları atları mahmuzlayıp vermişler zılgıdı. Varmışlar ki, şahan şeherin üsdünde dönüp duruyor. Şahan geri yanlarına gelmiş, Başçıa'nın omuzuna gonar gibi olmuş, tekrar havalanıp, «peşime gelin» der gibi yapmış. Sonam gedip Gamerhan'ın oturduğu maranın üsdünde uçmuş, tahla atmış. Emirhan'ın ohcuları gormüşler, şahanı ohlamah isdemişler. Ohcular gozel hayvana gıyamamışlar emme, Han'ın emrini de depelemek isdemememişler. Nişan alıp, çakmiş, onlamışlar. Guş maranın üsdüne düşerken atlılar da gavuşmuşlar. Başçıa «Vurman şahanımı» diye galmamış, şahan yere düşmüş. Atların atlıların şamatasından ohcular şaşgına dönmüşler emme, Başçıa atından enmiş gayalıhlara doğru gopmuş. O goparken yer oynuyor, zelzele oluyor sanmışlar. Herkes evinden dışarı fırlamış sese, şamataya gulah gabartmışlar. Gamerhan da dışarı çınmış ki baha. Emme birdenbire oglanınan burun buruna gelmişler. Gız sanmış ki yer göğ birbirine gavuştu. Oğlan sanmış ki göğyüzünden ay yere düşdü, param parça oldu. Sonam gızın gozleri gararmış, yüregine yıldırım inmiş. Oğlanın gozleri gararmış, başı dönmüş. Bi daha bahışmışlar ikisi de yıldırıma çarpılmışa dönmüşler. Gız bahmış bahmıya gıyamamış, oglan bahmış, bahmıya doyamamış. Gız başını yere eğmiş, oğlan ellerini beline gomuş, havaya bahmış, ay deyi aramış. Sonam ikisi de yere yıhılmışlar. gendilerinden geçmişler. Herkes yanlarına gelmiş. Onlar da şaşmışlar. Baygınlıhları ne gader sürmüş bilmiyom da, şeherde uçguruna gevşak beyle aşk işlerinden ağnar bir garı varımış, o gelmiş. Gızın saçından bil tel goparıp oglana tüssü vermiş, oglanın saçından tel keserek gıza gohlatmış da neden sona ayılmışlar.

Sona bu şâya köylere, obalara, şeherlere yayılmış. Gamerhan, Başçıa'ya vurgun demişler, dillemiş, kemlemiş, aşklarına goz dağmiş. Emirhan vermem demiş, ayağının üsdüne düşmüş. Başçıa alacam demiş, bir daha dememiş. Gel gelelim alay alay askeri olan Han'la başa çıhamıyacağını bilen Başçıa fırsat gollamaya başlamış. Emme gız gunden gune yanıp dutuşuyormuş. Emirhan da gelen görücüleri savuyor yurtsuz, yuvasız, yaylasız, otaksız, çadırsız cıbıra gız verilmez deyip, bir daha demiyormuş.

Gız bahmış ki olacak gibi dael, bir gece çoban urubası geyip düşmüş yola. Bir gopmuş, bir gopmuş, gecenin bir yarısında Başçıa

nın yaylasına varmış, ulah gondermiş. Gader buya, olan orada yohmuş. Atlılarını azatlamış yalnız daglara düşmüş. Buların başında yalar, aglar, gezerimiş. Gız geri goparah gelmiş yerine yatmış. Aradan az zaman, uz zaman geçmiş, oğlandan heç haber gelmemiş. Gız adamlarından birini çağırıp ona altın asbap vermiş, «Başçıa'yı bul» demiş. Hediye olarah da babasının atlarından bir al gısırah, bir gılıç, ecik de para vermiş. Al gısırah da gısırahımış ha!.. Önüne geleni gapar, ardına geleni deper cinsden, goğnü olunca da uçar cinsdenimiş. Adam bunları alıp gitmiş. Az dolanmış, uz dolanmış, bir pınarın başında üsdü başı perişan bir dilenci bulmuş. Ordan burdan gonuşurken Başçıa olduğunu bilmiş. «Bu atı, bu gılıcı, bu parayı sana versem Gamerhan'ı gaçırabilin mi?» demiş. O da sevünüp almış, gelenleri. Gılıcı öpmüş başına gomuş, parayı öpmüş döşüne dahmış, atı öpmüş sırtına atlamış. Urubalarından yen kesip annının terini silmiş. Bu gohu geçmeden ordayım, demiş. Atlamış ata, gayıp olmuş. Gız yen'i almış gohlamış, yüraının üsdüne goyup beklemiş. Yen gurumuş, gohu gayıp olmuş emme, oğlan gelmemiş. Bir gün ahşam garanlığı çoküp, el yatıp, ay batarken gız yine gohlamış yen'i (mendili). Ne gohu galmış, ne ter. Yaş yen gurumuş kânger (kenger) olmuş. Gız umudunu kesmiş, yen'i pencereden dışarı atarken garşı dağlarda bir ataş gormüş. Sonam ürüzgâr bir at kişnemesi getirmiş gızın gulağına. Gız bir oooh çekmiş, «yiğidim geldi» demiş. Hemen üsdünü geymiş, çıhmış yola. Hava eyiden garışığımış. Göğ gürlüyor, şimşak yalabıyor, yıldırımlar yere eniyormuş. Gız gayadan gayaya, daşdan daşa sıçrayarak gaçıyormuş. Oglanın gözcüleri de maranın yanına gadar sohulmuşlar. Tam gızı yahalayacakları zaman gız birden şu gayalardan aşağı uçup param parça olmaz mı? Onun için bu gayalara Gamergaya derlerdi. Şimdiyse Kemergaya diyor zamaneler

Gızın düşüp parçalandıgını goren gözcüler, hemen gelip Başçıa'ya haber vermişler. Başçıa hersinden deliye dönmüş. Atını bir mahmuzlamış, vermiş zılgıdı. Şo görünen gayaya Şarlahgaya derler. Soradan at bir uçmuş, taa şo gayaya. Oraynan onun ayrası bir sahat çeker. Gonmuş Sufragaya'nın üsdüne. Belki inanmazsınız sözüme ya, atın izleri halen durur, bu gayaların üsdünde. Bu izler âleme ibret olsun diye gala galmışlar. Heç de silinmeyecek.

Orada atdan inen Başçıa hemen gızın yanına gopmuş. Bahmış gız ölüyor. Gız da son nefesde oğlanın yen'ini yüranin üsdünden çıharıp oğlana uzatmış. Oğlan yen'i almış gızın ganlarıynan allandırmış. Gece bir bağarmış, bir bağarmış ki, yer yerinden oynadı sanmışlar. Demiş ki : «Emirhan beni Gamer'imden etdin, yurdunu yuvanı yıhıp seni de parçalıyacam.» Adamlarını başına toplayıp şeheri ataşa vermiş. Ahali gece gayalıhlara sığınmış emme, Emirhan'ı da, garısını da azgın gatırların guyruğuna bağlatmış, parçalatmış. Ertesi sabah şu ovalarda bir cank başlamış ki, görülmedik bir cank. Başçıa'nın adamları buranın ahalisini gılıçtan geçirmişler. Yedi gun, yedi gece adam kesmişler. Edirafdan duyuf gelenler, şo garşı depelerden gelip seyrederlerimiş. Onun için oraya «Bahacak» derler. Bu cankden sonam bu şeherde heç canlı galmamış. Bunlardan iki gişi galmış : biri Başçıa'nın adamlarından, bir de garı. Birbirlerinin yaralarını sarıp bir ahşam üzeri el ele dutup, bilinmeyen bir yere doğru goyulup gitmişler.

İşde o gunden beri buradaki mezerlikler eşilir durur. Çünkim, Emirhan'ın tayların derisine doldurduğu sayısız altınları çuval çuval buralarda sahlıdır. Emme kim bulur, kime nasip olur, belli dael.

Diyecaksiniz ki Başçıa noldu? Buraları yahıp yıhdıhdan sona Gamerhan'ı sırtına almış, Galdırah (Kaldırak) çayının sazlıh ve batahlıhları içine dalmış. Halen adı söylenir ya «Sultan Gölü» denilen yere bırahmış. Kendi de azgın suların bağrına atılıp gaybolmuş getmiş. Sultan gölü denilen yerlerde gızın da, oğlanın da cesedi çoh aranmış emme bulunamamış. Eyilerden biri derdi ki : Şu iki selvi gavah onların cesetlerinden meydana geldi. Her yıl bu gavahların dalları birbirine sarılır, sona hekmeti ilâhi birbirinden ayrılırlar. Onun için buradan geçen yolcular bu asırlıh gavahlara bir Fatiha ohumadan geçmez.